

ŽÁKOVSKÉ PROJEKTY

Jak dělat projekty, aby je žáci realizovali samostatně

školní průzkum · formulace cíle · plánování · hodnocení · aktivity k použití

Žákovské projekty

*Jak dělat projekty, aby je žáci realizovali
samostatně*

Pro činnost efektivně fungujícího ŽP je nezbytné, aby žáci sami realizovali projekty různého druhu. Informace o uplatnění projektové metody si můžete stručně přečíst již v našich předchozích metodikách Žákovský parlament I. – III. Každý projekt je samozřejmě jiný, a tak má vždy specifický průběh, ale i tak je možné obecně popsat jednotlivé kroky projektového cyklu.

Z naší zkušenosti vyplývá, že většina z vás pracuje nějakou formou projektové metody a že vznikají hezké projekty – budeme proto rádi, když si zde najdete něco, co vaši poctivou práci obohatí, posune dál nebo vám pomůže v některých krocích, kde si nejste úplně jistí.

Obsah

Příručka o žákovských projektech	5
Jak s příručkou zacházet	6
Metodika	
1. Princip projektové metody	9
2. Školní průzkum	12
3. Výběr projektu	15
4. Formulace cíle	17
5. Plánování	20
6. Realizace projektu	22
7. Evaluace	24
(Sebe)reflexe	
Shrnutí: Na co nezapomínat při realizaci projektu	29
Kontrolní list: Jaký byl náš projekt?	30
Aktivity, hry a pomůcky	
Projektové kolečko	34
Světlá a tmavá místa	35
Tondova budka	36
Mapa školy	37
Fotosituace	39
Naše škola	40
Co se nás týká	41
Kdo? Co? Dokdy?	42
Noční můra	43
Evaluační dotazník	46
Kde hledat podporu	48
Poděkování	50

Příručka o žákovských projektech

*Milé kolegyně, milí kolegové,
tento průvodce projektovou metodou vznikl pro koordinátory
žákovských parlamentů a pro všechny třídní učitele. Navazuje na
metodiky Žákovský parlament I. – III. a vytvořilo jej také Centrum
pro demokratické učení (CEDU) realizované GEMINI, o. s.*

Z čeho vycházíme

- **Školu vnímáme jako malou obec**, kde je možné uplatňovat model demokracie v praktické rovině, a to především činností žákovského parlamentu (je mnohem efektivnější a pro žáky přínosnější demokracii zažívat, než se o ní jen teoreticky učit).
- Z průzkumů Ústavu pro informace ve vzdělávání (ÚIV, Rychlá šetření – druhá vlna, 2010) vyplývá, že **60% základních škol pracuje se žákovským parlamentem** či jakoukoliv jeho odnoží (školní parlament, žákovská samospráva, žákovská rada...) a že jim pro kvalitní práci s parlamenty chybí metodická podpora.
- Díky tříleté spolupráci se 30 základními školami v rámci projektu POLITEIA jsme zjistili, že **ředitelé ZŠ vnímají téma výchovy k občanství jako důležité**, avšak často si nevědí rady s tím, jak téma efektivně ve školní praxi realizovat.
- **Školy se na nás obracejí se žádostmi o konzultace**, o podporu skrze vzdělávací kurzy pro koordinátory ŽP i s prosbou o lektorování celých učitelských sborů. Samy uvádějí, že by ocenily větší metodickou pomoc.

Naše zkušenosti

- Těžiště naší zkušenosti leží v práci se základními školami (projekty POLITEIA, Model respektujícího žákovského parlamentu) a v intenzivní spolupráci při již **čtyřletém vedení parlamentů** na FZŠ Tábořská a ZŠ Kunratice v Praze.
- V rámci tříletého projektu „Model respektujícího žákovského parlamentu“ **jsme dlouhodobě školili spolupracující učitele** v tom, jak pracovat se ŽP, a pořádali jsme společné **supervize**, na kterých jsme řešili jednotlivé problematické situace. Díky naší účasti na zasedáních ŽP jsme učitelům mohli nabízet odborné **mentoringy** a na každé škole jsme vedli vzdělávací **seminář k ŽP pro celý učitelský sbor**. (Projekt byl spolufinancován z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu České republiky. Díky němu jsme mohli své zkušenosti sdílet se 13 základními školami ze 13 krajů ČR a čerpat další inspiraci z praxe.)
- Těžíme také ze **spolupráce se zahraničními organizacemi**, kde je rozvoj občanství a zapojování žáků do života školy běžnou praxí – intenzivně spolupracujeme s britskou organizací Involver (www.involver.org.uk), metodicky vycházíme ze School Councils UK (www.schoolcouncils.org) a některé aktivity či hry pro ŽP adaptujeme pro české prostředí se souhlasem Pupil Voice Wales (www.pupilvoicewales.org.uk).

Jako první v ČR se dlouhodobě a komplexně věnujeme tématu výchovy k občanství, se specializací na činnost žákovských parlamentů, a **jsme přitom v neustálém kontaktu se školami, učiteli i žáky**. Veškeré metodické materiály vždy testují učitelé z partnerských škol a my sami všechny níže popsané aktivity používáme při vlastní práci se žáky ve školách, kde působíme.

Jak s příručkou zacházet

Podobně jako metodiky Žákovský parlament I. – III. má i tento průvodce stejný princip řazení kapitol, a tak i práce s ním je velmi podobná. Samotným kapitolám vždy předcházejí úvodní texty a obsah. Poté následuje:

- **Metodika**, kde jsou chronologicky řazené kapitoly plné rad, nápadů a inspirace (v nich kromě úvodního odstavce, který vždy kapitolu uvádí do širšího kontextu, najdete pro snazší orientaci klíčová témata kapitoly, odkaz na příklad z praxe, rady autorů a upozornění na *Aktivitu, hry a pomůcky* či na jinou publikaci).
- **(Sebe)reflexe**, která obsahuje *shrnutí všech kapitol* v soupisu toho, na co byste neměli zapomenout, *kontrolní list*, který vám vždy připomene, co z metodiky je opravdu důležité (nabízí kontrolní otázky, po jejichž zodpovězení a splnění si budete jistí, že jste neopomněli nic, co je pro úspěšný projekt zásadní).
- **Aktivita, hry a pomůcky**, kde najdete mnoho konkrétních aktivit s návodem k provedení (tyto přílohy jsou provázané s jednotlivými kapitolami Metodiky).

Za textem kapitol naleznete několik okének s následujícím významem:

Dobrá rada aneb co radí autorský tým: Označuje text, ve kterém CEDU dává nějaký tip či doporučuje něco osvědčeného ze své dlouholeté praxe.

Nezapomeňte aneb co vychází z právě přečteného: V tomto rámečku je shrnutí toho nejdůležitějšího z kapitoly a odkaz na příslušný kontrolní list, který najdete v závěru příručky.

>>> Kontrolní list (s. x): otázka č. y, z: odkaz na otázky z kontrolního listu koordinátora.

Princip projektové metody

Školní průzkum

Výběr projektu

Formulace cíle

Plánování

Realizace projektu

Evaluace

Metodika

Metodika

1 → Princip

... projektové metody

Pro činnost efektivně fungujícího ŽP či pro součinnost třídy je nezbytné, aby žáci samostatně realizovali projekty různého druhu. Třídní projekty jsou většinou zaměřeny na skupinu přibližně 25 lidí a obvykle na kmenovou učebnu. Parlamentní projekty jsou na tom podobně anebo cílí na všechny účastníky školního života včetně dospělých a na jakékoliv prostory ve škole či dokonce mimo školu. Ačkoliv je každý projekt samozřejmě jiný a může mít vždy specifický průběh, jednotlivé kroky projektového cyklu bývají podobné a je možné je obecně popsat.

Klíčová témata: *Co je to vlastně projekt, Role učitele, Projektový cyklus, Jednotlivé kroky, Zásady projektové metody*

Projekty mohou žáci realizovat jak v hodinách, tak v rámci třídního kolektivu či činnosti žákovského parlamentu. Do hodin se hodí jenom některé prvky této metody, a tak bude na následujících stránkách a stránkách řeč především o aktivitě třídy či parlamentu.

Rozdíl u těchto dvou skupin je jen v tom, že třída většinou cílí pouze na svůj vlastní kolektiv a svou kmenovou učebnu (nemusí to však být podmínkou – naopak třída, která plní podobnou funkci jako parlament a má přesah mimo svůj kolektiv, je vždy vítána!), zatímco parlament občas, podobně jako třída, cílí dovnitř své skupiny a prostoru, v němž se schází, ale většinu projektů cíleně zaměřuje na celou školu a co nejvíce lidí v ní. V nejširším pojetí tedy projektovou metodou pracuje především žákovský parlament, a tak i v tomto průvodci bude jeho pozice stěžejní.

Co je to vlastně projekt?

Na práci projektovou metodou je vlastně nejzajímavější, že má většinou vztah k reálnému životu, což žáky vždy silně motivuje (třída: organizace třídního výletu, vymalování třídy; ŽP: organizace celoškolského turnaje, oprava stolu na ping-pong...). Projektem může být doopravdy takřka

jakákoliv akce či úsilí žáků (výzdoba, sběr informací – anketa, organizace akcí, cílené stmelování kolektivu, vyvěšení nástěnky, návrh na změny ve výuce či v průběhu přestávek, atd.), avšak za předpokladu, že žáci projdou projektovým cyklem, který jim práci usnadní a naučí je správnému postupu. Potud nic nového. V našem pojetí je specifické a zásadní, že do celého procesu vstupuje dospělá osoba.

Role učitele

Dospělý žákům pouze předá postup a v momentě, kdy jej žáci již znají nebo jej dokonce ovládají, zbavuje se role učitele a jen moderuje úsilí žáků při realizaci. Odpovědnost za průběh a výsledek projektu proto mají žáci a ne učitel – bez toho takto pojímaná projektová metoda postrádá smyslu...

Pro upřesnění je třeba říci, že „projektovou metodou“ nemáme na mysli „projektovou výuku“ či „projekt“ ve smyslu, který je uváděn v některých odborných publikacích (např. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 168 an. či PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996, s. 213 a v mnoha dalších), ale o specifickou metodu práce, která je šitá na míru žákovským parlamentům

a třídním kolektivům a je autorstvím CEDU. Jedná se spíše o „projektové řízení“, kdy pedagog má poradní roli a skupina žáků přebírá odpovědnost za výsledek projektu.

Projektový cyklus

Projektové kolečko má šest kroků, které si v následujících kapitolách budeme podrobně procházet, abyste jak vy, tak vaši žáci dokázali díky kvalitnímu projektovému řízení úspěšně zvládat spoustu akcí. Některé fáze je možné podle potřeb vašich či konkrétního projektu zredukovat, v krajních případech vynechat. Kruhový obrazec je pomůckou, která napomáhá lépe pochopit projektovou metodu a uvědomit si návaznost a posloupnost jednotlivých fází.

„Na práci projektovou metodou je vlastně nejzajímavější, že má většinou vztah k reálnému životu, což žáky vždy silně motivuje“

Jednotlivé kroky

Pokud bude parlament dělat takové změny, že se to bude dotýkat všech lidí ve škole, je nutné, aby nejprve podnikl **školní průzkum** či analýzu nějakého školního jevu či aspektu.

Jakmile máte rozhodnuto, čemu se věnovat a proč, je důležité si **zformulovat cíle** vybraného projektu, abyste následně mohli úspěšně a pohodlně plánovat. Tuto fázi mívají projektové týmy obvykle tendenci vynechávat, protože je poměrně náročná a málokomu je jasný její smysl a přínos. My doporučujeme cíl formulovat u všech projektů.

V dalším kroku již můžete přistoupit k samotné **realizaci projektu**.

Je třeba myslet na to, aby z realizace vždy vzešel nějaký **výstup** (někdy je výstupem samotná realizace, jindy je třeba výstup cíleně vytvářet jako doprovodný produkt). Záleží na tom, zda váš parlament něco během projektu vytvoří, nebo zda „pouze“ organizuje, zprostředkovává, pořádá atd.

Výstupem je vždy míněna nějaká hmatatelná věc, která po projektu zůstane nebo je v rámci projektu vytvořena.

„Pro projektovou metodu je důležité efektivní plánování, týmová spolupráce a závěrečná reflexe.“

Stejně jako u jiných akcí parlamentu je i při realizaci projektu nezbytné si společné dlouhodobé úsilí na závěr **zhodnotit**. Navíc budete mít za sebou několikatýdenní práci, během které toho váš tým po mnoha stránkách hodně zažije.

Zásady projektové metody

- Projekt realizují žáci, zatímco **učitel je rádcem a partnerem** (je metodikem procesu – zná kontinuálnost jednotlivých kroků).
- Jednotlivá důležitá rozhodnutí činí žáci, kteří jsou za jednotlivé kroky odpovědní.
- Projektová metoda je založena na efektivním plánování, týmové spolupráci a závěrečné reflexi.
- Díky své komplexnosti a zkušenostnímu učení rozvíjí celou osobnost žáka.
- Realizace projektu či jeho výstupy jsou přínosem pro co nejvíce lidí.
- Některé kroky metody je možné vynechat či zjednodušit (v případě krátkých jednodenních projektů).
- Dá se využít k realizaci takřka všech aktivit a akcí žákovského parlamentu či třídy.

► **Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek: Projektové kolečko (s.34)**

Dobrá rada: Úspěšný projekt není vždy ten, který je dotažen do konce, ale ten, při kterém se žáci naučí něco nového... Nebojte se proto nedotaženého, nezvládnutého či špatně zorganizovaného projektu. Žáci si musejí být vědomi toho, že jde o jejich vizitku a ne vaši. Při neúspěchu žáci nejvíce pocítí tíhu odpovědnosti a v ten moment se nejvíce učí. Pokud chceme, aby žáci něco zažívali při zkušenostním učení, musíme to umět dotáhnout do konce i s výsledky práce. Nepovedené projekty jsou navíc prostorem pro to si říci, co můžeme příště udělat jinak, aby to dopadlo lépe. Vaší odpovědností je postupně učit žáky tomuto procesu, umět je v tom nechat samotné, nehasit za ně ty největší problémy, a usilovat o jejich zlepšování a rozvoj. Pozor – toto vše je nutné probírat s kolegy i s rodiči. Jinak budete jen těžko vysvětlovat, proč na akci organizované žákovským parlamentem byl chaos a proč třída nejede na školní výlet...

Nezapomeňte:

- učit žáky jednotlivým krokům projektové metody, aby je mohli samostatně používat;
- cíleně se zbavovat role člověka, který má zodpovědnost za dokončení projektu;
- informovat o specifickém způsobu práce kolegy z učitelského sboru a rodiče;
- myslet na zásady projektové výuky a pravidelně se k nim vracet.

»»» Kontrolní list (s. 30): otázka č. 1

2 → Školní průzkum

Každá školní skupina, která chce realizovat nějaký projekt, by měla vědět, pro koho je určen a co si o tom cílová skupina myslí. U malých projektů během výuky to většinou neplatí, ale u větších ve třídě už je to nutné. ŽP velmi často dělá projekty pro celou školu a je pro něj přirozené, že se musí zeptat spolužáků na jejich názor dříve, než se pustí do velké akce. Každý žákovský parlament by měl vycházet z toho, co si přejí „voliči“, a tak je především u větších projektů s dopadem na většinu účastníků školního života nutné dělat školní průzkum.

Klíčová témata: Školní průzkum, nebo průzkum školy? Odpovědnost žáků za průběh, Proces průzkumu, Tondova budka, Mapa školy, Fotosituace

Koordinátor parlamentu nebo třídní učitel je často tím člověkem, který pomáhá žákům se rozhodnout, zda vycházet z průzkumu nebo se pustit do projektu i bez mapování situace („Týká se náš projekt někoho, s kým bychom před realizací měli promluvit, zeptat se na jeho názor?“). Učitel také může pomoci s volbou vhodného nástroje k průzkumu školy. Žáci by měli být vedeni ke správnému postupu, ale průzkum by měli sestavovat, realizovat i vyhodnocovat sami. Analýza může zabrat až tři týdny – měla by být provedena poctivě (srozumitelně, oslovit všechny, kterých se problematika týká, výsledky zveřejněny), avšak nesmí trvat příliš dlouho, aby žáci neztratili chuť do realizace projektu.

„Žáci by měli být vedeni ke správnému postupu, ale průzkum by měli sestavovat, realizovat i vyhodnocovat sami.“

Kdy je vhodná příležitost?

Projektová metoda má svůj cyklus, který začíná školním průzkumem. Ten žáci provádějí v případech, kdy se nechystají

realizovat například projekt tradiční (školní ples), projekt pro potřeby pouze parlamentu či třídy (tvorba nástěnky) nebo projekt, který se odvine od nějakého hezkého nápadu, u kterého není pochyb, že to bude prospěšná akce (hravé dopoledne pro žáky prvního stupně). Průzkumem zjišťujeme, buď co si o daném nápadu či záměru, který se týká i dalších lidí ve škole, ostatní myslí, anebo co se vlastně ostatním spolužákům ve škole nelíbí nebo co by chtěli změnit. A to především by měl parlament řešit.

Školní průzkum nebo průzkum školy?

Důležité je vědět, co chce ŽP díky průzkumu zjistit. Všechny následující oblasti jsou legitimní:

- ŽP zjišťuje, **jaké slabiny či nedostatky děti ve škole vidí** či zažívají (jsou žáci spokojeni nebo nespokojeni?).
- Po škole se šíří nespokojenost spojená s nějakým tématem, a tak je třeba zjistit, jestli **se o tématu jen mluví nebo žákům opravdu něco vadí** (školní klišé: opravdu všichni chtějí zrcadla na toaletách, nebo pouze žáci z 9. B?).
- **Náměty ze tříd**, ze kterých se vyberou ty nejčastější a v rámci průzkumu zjišťujeme, kterými bychom se měli zabývat především (nuda ve škole?/

zahraniční pobyty?/málo květin?/síťka na pink-pong?...).

- **ŽP chce zmapovat určitou oblast školního života** a zjistit, jak na tom škola je (bezpečnost ve škole, chuť žáků zapojovat se do školního dění, dodržování pravidel, svoboda žáků, vztahy mezi učiteli a žáky, oblíbenost různých prostor ve škole...).

Odpovědnost žáků za průběh

Průzkum školy je obvykle činností, kterou mohou mít žáci plně ve své režii a také za její výsledek odpovídají. Právě v tom tkví největší přínos projektové metody: zástupci tříd ve školním průzkumu zjišťují, co se celé škole nelíbí nebo co by chtěla změnit, a nějak si s tím musejí poradit. Odpovědnost je přenesena jak na ŽP jako celek, tak na jednotlivé členy, kteří v rámci projektů mají odpovědnost za úkoly jim svěřené.

„Odpovědnost je přenesena jak na ŽP jako celek, tak na jednotlivé členy, kteří v rámci projektů mají odpovědnost za úkoly jim svěřené.“

Proces průzkumu

Žáci obvykle nevědí, jak průzkum provádět (napadne je pouze anketa formou dotazníku či rozhovor, které se však hodí pouze k některým příležitostem, a navíc nejsou příliš „žakovské“, tj. zábavné, samostatně použitelné žáky, atraktivní). Kromě tradičních nástrojů můžete použít i alternativní, které CEDU s partnerskými školami rok vymýšlelo a testovalo. Z nabízených nástrojů na průzkum školy si žáci vyberou ten nejvhodnější (princip fungování jim vysvětlí koordinátor). Po průzkumu žáci sebraná data vyhodnotí a vyberou si téma projektu, které z analýzy vzejde. Které zajímavé nástroje k mapování školy je tedy možno vyzkoušet?

Tondova budka

Žáci se chodí vyjadřovat k dění ve škole do „budky“, ve které je umístěna kamera

či diktafon. Po vyhodnocení záznamů se vybere nejvhodnější téma pro projekt. Nástroj je atraktivní pro skupinu, která s ním bude pracovat a výsledky vyhodnocovat (může s ním pracovat zcela samostatně), ale je závislý na chuti ostatních žáků se vůbec vyjadřovat. Proto je potřeba je vhodně motivovat.

„Po průzkumu žáci sebraná data vyhodnotí a vyberou si téma projektu, které z analýzy vzejde.“

Mapa školy

Žáci zakreslují do mapy, jaký postoj zaujímají k tématu, které je předmětem průzkumu. Mapa vizuálně připomíná myšlenkovou mapu, ale jednotlivé „bubliny“ jsou vybrány cíleně jakožto různé aspekty či varianty daného tématu průzkumu a žáci do nich zakreslují své stanovisko. Na základě toho snadno pojmenují pozitivní i negativní stránky školního života. Nástroj je velmi jednoduchý a srozumitelný, umožní žákům dobře si pojmenovat téma budoucího projektu.

Fotosituace

Žáci prodiskutují situace, které se objevují při školním provozu a některé z nich nafotí. Ostatní žáci ze školy se nad hotovými fotografiemi vyjadřují, co si o zobrazených situacích myslí. Práce je pro žáky atraktivní a zajímavá, ale současně relativně náročná. Je vhodné metodu použít spíše ke zpracování tématu či problému než jako průzkumný nástroj mapující školu.

► **Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek:**
Světlá a tmavá místa (s. 35)
Tondova budka (s. 36), Mapa školy (s. 37)
Fotosituace (s. 39)

Dobrá rada: Pokud budete dělat „menší“ projekt nebo projekty se třídou, které se nikoho dalšího přímo netýkají, a již víte, o čem budou, můžete začít vybírat konkrétní projekt či alespoň jeho přibližné téma. První část kolečka tedy můžete vynechat, ale několik projektů, ke kterým se vyjádří celá škola, určitě zrealizujte.

Žáci často přijdou jak s dobrými, tak i se slabšími či nerealizovatelnými nápady, jiné zas budou masovým přáním „hlasu žáků“, další pak ojedinělým nápadem jednoho žáčka. Je proto dobré pečlivě nápady zapisovat a návrhy v diskuzi se žáky probrat a při tom jim vysvětlit, proč je ten který vhodný či nevhodný. Žáci totiž zpočátku nedokáží posoudit projekt komplexně. Od toho tam jste vy a stejně tak nejspíš budete muset zpočátku rozhodovat, zda je potřeba téma prověřit vyjádřením všech ve škole nebo zda je ŽP oprávněn projekt zrealizovat bez „souhlasu“ ostatních. Stejně tak je potřeba občas průzkum školy provést, aniž by tuto potřebu cítili žáci, jelikož je nutné projektům dodávat přesah. Vše je však otázkou času – členové ŽP po několika zkušenostech určitě zvládnou sami vymyslet dobré projektové záměry či z několika námětů vybrat správné téma pro projekt a zdůvodnit ho. Jen je to musíme učit a zpočátku jim pomáhat.

Nezapomeňte:

- důsledně uplatňovat projektovou metodu na většinu akcí, které mají přesah do celé školy;
- přenechávat odpovědnost a dílčí rozhodnutí na žácích;
- rozmyslet, zda je vůbec potřeba průzkum školy či anketu dělat.

>>> Kontrolní list (s. 30): otázka č. 2

3 → Výběr projektu

Když žáci dostanou příležitost k partnerské diskuzi nad zlepšováním školy či třídy a k ovlivňování její podoby prostřednictvím vlastních projektů, stává se škola efektivnější vzdělávací institucí. Zároveň to pomáhá vytvářet kreativní, pozitivní, cílevědomé, podnětné, zahrnující (inkluzivní) a bezpečné prostředí, které umožňuje žákům cítit větší sepětí s jejich vlastní školní zkušeností. Než žáci začnou s realizací projektu, musejí si nejprve odpovědně stanovit jeho téma.

Klíčová témata: *Sesbírání nápadů, Projekt z průzkumu, Projekt „na zakázku“, Volba projektu*

Koordinátor by měl citlivě moderovat rozhodování o tématu projektu. Mít nadhled a znát souvislosti, ale netlačit žáky do svých vlastních představ.

Ne vždy máme před sebou rovnou návrh nějakého projektu. Obvykle se k parlamentu nebo třídnímu kolektivu dostane spíš nějaký podnět, téma či problém, kterým se opakovaně zabýváme. Pokud zjistíme, že se ve škole žáci prvního stupně bojí žáků z druhého, nemáme ještě vymyšlen projekt, ale pouze naznačené téma, kterému bychom se měli věnovat a díky projektu situaci zlepšit (např. zavedením systému patronace starších žáků nad mladšími).

Sesbírání nápadů

Hned na začátku školního roku sepište se ŽP či se svou třídou nejrůznější nápady a podněty, ze kterých mohou být pěkné projekty. Ty je třeba doplnit o různá individuální přání vašich žáků, ale i učitelů či zástupců vedení školy a náměty z jiných tříd. Ve školách, kde fungují schránky na vzkazy či „bedny nápadů“, je možné vycházet i z nich. Ne vždy se musí jednat o hotové projektové záměry, občas stačí jen inspirace či zajímavý nápad.

Projekt z průzkumu

Záleží na tom, jak je průzkum postaven a na co konkrétně se ptá: pokud zjišťu-

jeme nedostatky nebo zkoumáme nějakou oblast školního života, vyplyne nám nejspíš pouze téma a na něj je potřeba zlepšovací projekt teprve vymyslet.

Takovýto průzkum obvykle pojmenuje určité problémové oblasti, kterými je možné se zabývat (např. prostředí školy je vnímáno jako nebezpečné, žáci se v ní necítí dobře, se svou třídou toho málo podnikáme mimo výuku, atd.). Možná pak zjistíme, že za touhou vyzdobit si třídu, chodbu či za ambicí zřídit si odpočívárnu v budově školy, se skrývá potřeba žáků cítit se ve škole příjemně a bezpečně, což přispívá i k jejímu celkovému pozitivnějšímu klimatu.

Pokud ale zjišťujeme, co konkrétně by žáci chtěli ve škole podnikat, jaký námět ze tříd se ostatním nejvíc líbí, logicky už nám vyplyne velmi konkrétní věc, která se hodně podobá projektovému záměru.

Projekt „na zakázku“

Čas od času také ŽP realizuje projekt, o který jej někdo požádá. Není důvod mu nevyhovět a ukázat, že ŽP tu je i k tomu, aby pomohl, když je to třeba a dává to smysl. Nejčastěji jde o organizaci nějaké tradiční akce školy (den otevřených dveří, vánoční trhy, sportovní odpoledne, atd.). Na druhou stranu je také v pořádku odmítnout návrhy, které nejsou přínosné nebo reálné či na ně ŽP prostě nemá kapacitu.

Volba projektu

Projekt tedy může vést k odstranění nějakého negativního jevu, ke zlepšení některé ze slabých stránek či k podchycení hrozby. Žáky musí projekt bavit, musí řešit jejich aktuální „žakovský“ problém, nikoliv „učitelský“. Diskuzi o volbě projektů koordinátor vhodně moderuje a nechává žáky pojmenovávat a odvozovat klady a zápory jednotlivých návrhů. Z již existujícího soupisu nápadů může vzniknout soupis nový s konkrétními projektovými záměry, které bude skupina v průběhu roku realizovat. Koordinátor by měl neustále poukazovat

na souvislost s výsledkem průzkumu, krotit megalomanské a nesplnitelné plány, rázně zavrhnout nesmysly či bezduché návrhy a naopak podporovat zvládnutelné a zajímavé nápady. Nejde o to navést žáky do svých vlastních nápadů, ale jednoznačně moderovat jejich rozhodování.

► *Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek: Naše škola (s. 40)*

Dobrá rada: V prvních týdnech školního roku mají žáci obvykle spoustu nápadů, takže je dobré jejich energii využít a zapisovat do počítače nebo na velký papír všechny nápady, které se k vašemu týmu nejrůznějšími cestami dostanou. Přidejte projekty, které napadnou vás a o které vás požádalo vedení. Jedná se o soupis návrhů, ze kterého si žáci po vysvětlení jednotlivých možných projektů vyberou třeba hlasováním několik záměrů, které budou chtít v nejbližších měsících realizovat. Zpočátku doporučujeme klidně uspokojit potřebu po tom nejžádanějším a nejsnáze realizovatelném projektu. Nebojte se také někdy říct, že vás požádala 3. A, jestli byste jim nepomohli s pořádáním akce na Evropský den bez aut (22. 9.) a že by bylo fajn do toho s nimi jít a vyhovět jim. Někdy je také možné parlament rozdělit do skupinek a pracovat na několika projektech najednou.

Nezapomeňte:

- zahrnout do brainstormingu o návrzích na projekty všechny náměty, které se k vám dostanou;
- zaměřit se i na projekty, které mají evidentní přínos a smysl, i když nejsou žáky nejvíce žádány;
- zdůvodňovat vhodnost či nevhodnost jednotlivých návrhů na projekty;
- pracovat se soupisem nápadů na projekty – vracet se k němu, doplňovat jej a aktualizovat.

»» Kontrolní list (s. 30): otázka č. 3, 4, 5

4 → Formulace cíle

Schopnost formulovat cíle žákům pomůže nejen v jejich projektu v ŽP či ve třídě, ale i v jejich soukromých a ostatních školních „projektech“. Učí se kriticky zamýšlet nad vlastními nápady a brát při tom ohled na všechny, kterých se jejich činnost týká. Přemýšlení o smyslu činnosti pomáhá již v počátku modulovat všechny následující kroky. Formulace cíle je výborným začátkem pro plánování vybraného projektu.

Klíčová témata: SMART, Revize výběru projektu, Zásady při formulování

Při výběru projektu žáci pracují ještě pořád v teoretické rovině, zatímco při formulaci cíle je třeba vše srozumitelně konkretizovat. Žáky musíme upozornit na to, že je velký rozdíl mezi nápadem na projekt a jasně definovaným cílem. Současně bychom však žáky neměli nechávat vybrat projektový záměr, u kterého při formulaci cíle zjistíme, že není reálné jej uskutečnit.

SMART

Co pomůže nám i žákům přesně formulovat cíl? Mít dobrý projektový záměr, vědět, k čemu je to dobré a také jak dobře naformulovaný cíl vypadá. K přesné formulaci cíle projektu se mohou žáci naučit aplikovat princip SMART. Podle tohoto principu je správný cíl:

Srozumitelný a smysluplný: komukoliv cíl sdělíme, bude rozumět, co chceme.

Měřitelný: cíl musí být takový, abychom poznali, že jsme jej dosáhli.

Akceptovatelný: s cílem by se měla ztotožnit většina lidí, kterých se nějakým způsobem týká.

Realizovatelný: cíl musí být uskutečnitelný za daných podmínek.

Termínovaný: cíl musí mít stanoven, do kdy jej chceme stihnout.

Revize výběru projektu

Může se stát, že výběr projektového záměru se při formulování cíle ukáže jako nevhodný či nerealizovatelný. Jde buď záměr upravit tak, aby jej šlo uskutečnit anebo v extrémních případech vybrat jiný záměr. Žáci si časem princip SMART přirozeně osvojí a při dalších návrzích projektů jej budou intuitivně uplatňovat. Dobře naformulovaný cíl nám usnadní projekt naplánovat a vžít se do jeho reálných úskalí i přínosů.

Příklady:

- Průzkum ukázal, že žákům není příjemný přístup učitelů, a to především v hodinách (témata: „není možné otevřeně nesouhlasit s vyučujícím či vedením školy“, „žáci nejsou vybízeni ke sdělování svých názorů“). ŽP si může zvolit projekt s pracovním názvem „Setkání třetího druhu“, jehož náplní bude společné pravidelné setkávání učitelů a žáků, kde se navzájem lépe poznají. Zformulovaný cíl pak může znít: „Do konce pololetí vždy ve spolupráci s jedním ročníkem II. stupně uspořádáme čtyři společné sportovní či společenské aktivity pro učitele a žáky.“
- „SMART cíl“ by nebyl například tento: „Do konce pololetí vždy ve spolupráci s jedním ročníkem II. stupně uspořádáme deset fotbalových turnajů pro učitele a žáky.“ Je sice srozumitelný, měřitelný a termínovaný, ale není

akceptovatelný (ne každý může, chce a zvládá hrát kopanou) a realizovatelný (deset turnajů není časově a organizačně možné zvládnout).

Principy při formulování

Při práci na formulování cíle projektu je třeba dbát na kvalitu společné práce, především na dodržování pravidel diskuze a vzájemné naslouchání. S formulovaným cílem by měli ideálně souhlasit všichni a měl by vzniknout na základě společné dohody. Učitel diskusi zpočátku moderuje a vysvětluje význam jednotlivých aspektů principu SMART. Otázkami ověřuje správnou formulaci cíle („Je tento cíl

termínovaný?“, „Ano, a jak?“, „Jak poznáme, že tento cíl je či není srozumitelný?“). Obecně lze říci, že pro žáky (ale často i pro dospělé) je soustředěná, otevřená a konstruktivní diskuze, která spěje ke společnému cíli či ke konsenzu, obtížným procesem – je proto třeba se jí učit. Z naší zkušenosti vyplývá, že od úplné neschopnosti samostatně diskutovat je třeba k soustředěné diskusi udělat několik kroků. Jejich přehled najdete na protější stránce.

► *Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek: Co se nás týká (s. 41),*

Dobrá rada: Nejen při formulaci cíle, ale i při jiných diskuzích, které budete moderovat, použijte vhodné upřesňující otázky, aby správné odpovědi zaznívaly z úst žáků a ne z úst vašich. Vhodnou otázkou k tomu žáky dokážete přivést. Samozřejmě někdy je férovější i přirozenější žákům něco zajímavého a nového sdělit, ale u spousty procesů v ŽP či při vedení třídy si na podstatu věci mohou žáci přijít sami. Stejný princip perfektně poslouží i při reflexích, kdy můžete pomocí otázek jít i do osobnější roviny. Doporučujeme formulovat cíl i u jednoduchých projektů - procvičí se tím formulování cíle a současně díky tomu všichni vědí, co děláme a proč, od začátku mají představu o průběhu a posiluje se tím postoj žáků (vždy mají přemýšlet, zda je jejich činnost pro druhé příjemná, zvládnutelná, atd...).

Nezapomeňte:

- průběžně vysvětlovat a zdůvodňovat, proč nějaký aspekt je či není SMART – žáci si to potřebují osvojit;
- revidovat původní výběr projektu podle kritérií SMART a být při tom důslední;
- nechat na co nejvíce otázek odpovídat žáky.

»» Kontrolní list (s. 30): otázka č. 4, 5

Od komunikace k diskuzi

KROK	ÚROVEŇ DISKUZE	ZÁKLADNÍ PROJEVY	SAMOSTATNOST ŽÁKŮ
1	NÁHODNÁ KOMUNIKACE VÍCE ŽÁKŮ	Bezcílné dohadování bez pravidel, které buď nenabídne žádné řešení (rozpadne se v průběhu) nebo nabídne zjednodušené řešení (někdo už to nevydrží a autoritativně ostatní někam nasměruje): ndržení se tématu, překřikování, nejasný cíl diskuze, rozptýlenost diskutujících.	NELZE POSOUDIT (samostatnost velká, ale nejedná se o diskuzi)
2	DISKUZE ŘÍZENÁ DOSPĚLÝM ČLOVĚKEM	Dospělá osoba v podobě moderátora, který má celý proces pod kontrolou: vše funguje, dokud moderátor drží proces pohromadě.	NÍZKÁ
3	DISKUZE S PŘÍSPĚNÍM POMŮCKY ČI METODY	Dospělý moderátor je hodně v pozadí, na začátku vysvětlí základní princip a ten pak skupině pomáhá v konstruktivní diskuzi (např. „Pravidla diskuze“ / mluví jen ten, kdo má v ruce určený předmět / metoda „Kuličkové debaty“).	STŘEDNÍ
4	DISKUZE S PŘÍSPĚNÍM MODERÁTORA	Skupina si ze svých řad zvolí jednoho či dva moderátory, kteří ji diskuzi provádějí (může využít klasického moderování, metody, pomůcky), diskuze nemusí být perfektní, ale je tohoto kroku třeba, aby si žáci řízení diskuze trénovali (jinak nebudou nikdy dobrými diskutéry).	VYSOKÁ
5	FUNKČNÍ DISKUZE S VNITŘNÍMI PRAVIDLY	Skupina si sama bez přispění dospělého volí postup či princip, který jí vyhovuje a dopomáhá jí k úspěšné, osvědčené a samostatné diskuzi.	ÚPLNÁ

5 → Plánování

Z plánování projektu si žáci odnesou velmi cenné zkušenosti do svého studijního, pracovního, ale i osobního života. Vede je to nejen ke spolupráci a práci v týmu, ale rozvíjí i jejich komunikační dovednosti a schopnost rozvrhnout si práci a jednotlivé činnosti. Poctivým naplánováním mohou žáci výrazně zvýšit úspěšnost svých projektů.

Klíčová témata: Uvažování nad cílem projektu, Rozdělení funkcí, Harmonogram projektu, Koho oslovit, Propagace

Než začne vaše skupina realizovat projekt, musí ho, po diskuzi o jeho cíli, důkladně připravit a rozdělit si úkoly. Dobře naplánovaný projekt má mnohem větší šanci na úspěch než intuitivní řešení různých fází projektu, které nám zrovna přijdou do cesty.

Uvažování nad cílem projektu

Skupina sepíše, co všechno zformulovaný cíl obnáší. Může se jednat o brainstorming k projektu – žáci budou již velmi netrpěliví a budou mít v hlavě hodně nápadů, co bude potřeba zajistit a co by mohlo projekt ohrozit. Otevřenými otázkami („Jaký potřebujeme materiál?, Koho se musíme zeptat na...?, Kdo všechno by o tom měl vědět? Jak zařídíme, aby...?“) společně zjistíme a zapíšeme, jaké činnosti se k práci váží a co všechno je třeba zajistit, abychom mohli projekt úspěšně uskutečnit. Z toho pak vzejdou jednotlivé úkoly a funkce žáků.

Přidělení funkcí

Žáci si musí v projektu rozdělit funkce a úkoly. Fungují-li správně obvyklé role z třídní samosprávy či ze ŽP, má skupina tuto fázi usnadněnou. Důležité je zapojit všechny členy skupiny. Společně s rozdělením úkolů je třeba stanovit i odpovědnost za dílčí části i za celek. Žáci si mohou rozdělit různé funkce: manažer či vedoucí projektu, ekonom či pokladník, zapisovatel, dělník či člen pracovní skupiny,

propagátor či novinář, mluvčí či rychlá spojka, grafik či výtvarník, dokumentarista či fotograf, technik a další... Důležité je, aby každý věděl, co má v rámci úkolu, který dostal na starost, dělat. To zapíšeme na společný flipchartový papír.

Zde obvykle váháme, zda raději celý projekt neřídit než ho předat do rukou žákům – toto je stěžejní moment: při tomto pochybování vždy zkuste vymyslet jinou variantu, jak projekt úspěšně dokončit, než abyste ho žákům „vzali“. (Např.: scházejte se individuálně s vedoucím projektu a řešte s ním, jak vést tým a jak myslet na cíl projektu, průběžně reflektujte úkoly jednotlivých žáků, přidejte roli hlídače, který myslí na slabá místa...)

„...toto je stěžejní moment: při tomto pochybování vždy zkuste vymyslet jinou variantu jak projekt úspěšně dokončit, než abyste ho žákům ‚vzali‘“

Harmonogram projektu

Každý projekt má určité fáze a je třeba se na ně připravit. Žáci musejí promyslet, dokdy je nutné učinit určité kroky, aby projekt stihli do termínu, který si určili při

formulaci cíle. Skupina také musí dopředu vědět, co je třeba koupit, obstarat a udělat. Opět je dobré vše zapsat a někde vyvěsit. Dobré načasování vede k úspěšné realizaci. Žákům pomůže, když si své úkoly zapíší do zápisníku (Kdo?, Co?, Dokdy?).

U náročnějších projektů můžete také plánovat jen určité etapy či bloky. Úkoly lze rozdělit na co nejmenší části a po splnění jednoho kroku teprve naplánovat další.

Koho oslovit

ŽP promyslí, s kým bude v průběhu projektu nejvíce jednat a koho bude oslovovat a případně vyzývat ke spolupráci (vedení školy, hospodářka, školník, třídní učitelé...). Projevte otevřenost a vřelost a pozvěte k účasti i žáky, kteří nejsou součástí třídy či žákovského parlamentu.

Propagace

Žáci vymyslí, jak budou svůj projekt propagovat. Na to je třeba myslet již při rozdělování funkcí, protože je dobré, když někdo od začátku fotografuje, dělá si zápis – prezentuje ostatním, na čem se právě pracuje, atd. Konkrétní lidé už pak přemýšlejí o otázkách jako: Jak, kdy a kde o projektu budeme informovat? Koho je třeba oslovit a jak? Jaké nástroje komunikace jsou ve škole funkční? O propagaci by se měl starat jeden člověk či jeho tým (propagátoři/grafici/designéři/novináři/dokumentaristi). Projekt, o kterém se nikdo nedozví, vaší třídě či ŽP dobré jméno neudělá.

► **Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek:**
Kdo? Co? Dokdy? (s. 42)

Dobrá rada: Při prvním projektu bude samozřejmě vaše role výraznější – můžete úkoly pojmenovávat a vymýšlet spolu se žáky. Nezapomeňte se však soustředit na to, že vaší zodpovědností není, aby projekt dobře dopadl – spíš žákům pomáháte něco nového se naučit (a to bez ohledu to, jak jejich akce dopadne). Výbornou pomůckou, abyste se udrželi, je hlídat si, že ze setkání s žáky odcházíte s co nejméně úkoly (0 – 2). (Vše delegujte na žáky). Odnášejte si pouze věci, které žáci nemohou řešit za vás (např.: Sejít se s vedoucím projektu a probrat, jak pohlídat úspěšné dokončení projektu; Promluvit s kolegy na pedagogické radě a představit jim, co děláme – požádat je, ať jsou trpěliví, že je to náročný proces a výsledek je nejistý, ale že vše dělají naprosto samostatně žáci; Vymyslet si otázky k reflexi funkcí a úkolů...).

Nezapomeňte:

- rozdělit si funkce a odpovědnost za jednotlivé projekty;
- jasně definovat úkoly pro každého člena ŽP, sepsat a vyvěsit je na viditelné místo;
- zohledňovat harmonogram projektu a všem zadaným úkolům přiřadit jasný termín;
- průběžně se scházet s celým realizačním týmem a kontrolovat, zda plní průběžné úkoly.

»» Kontrolní list (s. 30): otázka č. 6, 7

6 → Realizace

... projektu

Ukazuje se, že když žáci ve škole zažívají demokratické principy, vzbuzuje to v nich silnou motivaci a chuť se angažovat. Nedají se však oklamat působivými gesty vycházejícími z pouhé participace. Škola s pozitivním a otevřeným klimatem vyžaduje od učitelů, aby brali aktivitu a hlas svých žáků vážně, aby jejich názorům naslouchali a bojovali za ně, jak jen to je možné. Proto si celá škola musí uvědomit, že žákovská participace je jedním z jejích hlavních cílů. Když se tedy žáci viditelně podílejí na životě školy a realizují své projekty, měli by cítit podporu od učitelů a vedení školy.

Klíčová témata: *Koordinace projektu, Skupinová práce a dodržování rolí, Rovnoměrné zapojení všech, Průběžné hodnocení projektu, Výstup*

Skupina se konečně dočká konkrétní práce na projektu a pokusí se jej úspěšně zrealizovat. Podle plánu začne uskutečňovat samotný proces, který by neměl být příliš složitý a náročný. Čím poctivěji proběhnou přípravné fáze (výběr projektu, formulace cíle, rozdělení funkcí), tím snáze budou žáci projekt realizovat. Všichni vědí, kdo má jít nakoupit barvy, kdo musí promluvit o změnách s paní ředitelkou a s panem školníkem, kdo vytváří grafický návrh, kdo celou akci fotografuje a fotky dává na web školy, kdo...

Koordinace projektu

Určená osoba by měla ostatní koordinovat a dohlížet na to, že se dodržuje harmonogram. Tuto práci přirozeně zpočátku dělá učitel, jelikož se žáci celému procesu teprve učí. Postupně by však měl spíše radit, případně trochu pomáhat či upozorňovat na nedostatky. Dospělý může upozorňovat na některé procesní chyby, ale nechává projekt v rukou žáků, i když hrozí neúspěch. Podporuje projekt spíše šířením jeho hlavní myšlenky mezi učitelským sborem a mezi ostatními žáky. Projekty postupně předávejte do rukou dětem, ať si je řídí samy.

Skupinová práce a dodržování rolí

Díky rozdělení rolí a harmonogramu by každý měl vědět, co má dělat. Obzvláště při plnění náročnějších úkolů se ukáže, jak bude fungovat týmová spolupráce a zda je předností či naopak slabinou týmu.

„Dospělý může upozorňovat na některé procesní chyby, ale nechává projekt v rukou žáků, i když hrozí neúspěch.“

Žáci mívají tendenci vytvářet týmy podle toho, s kým se kamarádí a ne podle toho, zda spolu jejich práce či úkol souvisí. Proto s nimi projděte i to, kdo s kým by měl spolupracovat.

Rovnoměrné zapojení všech

Ač mají žáci rozděleny role, přesto by dospělý měl dohlížet na to, aby se do realizace zapojili rovnoměrně všichni žáci. Stejně tak, aby se domlouvali i rozhodovali

společně, případně využívali skupinové práce, diskutovali a hlasovali.

Průběžné hodnocení projektu

Při realizaci by se měla projevit sebranost týmu a dobrá příprava při plánování. Současně se zaručeně objeví mnoho pozitiv i nedostatků, kterých je třeba si všímat a které slouží jako ponaučení pro příště a jako podklad pro celkové hodnocení projektu. Žáci budou příliš zaneprázdněni projektem samotným, a tak si především učitel musí dělat poznámky, aby po projektu mohl vést proces zpětné vazby.

Výstup

Skupina si má být vědoma toho, že by jejich práce měla mít nějaký výstup. Je

to důležité jak pro hodnocení úspěšnosti projektu, tak pro jeho prezentaci navenek. Výstup musí být viditelný, hmatatelný a jasný, aby bylo možné jej srozumitelně představit ostatním.

Příklady:

- Zřízena odpočívárna se studovnou pro žáky školy.
- Vymalovaná zeď na chodbě školy.
- Fotogalerie a zápisy ze setkání žáků s vedením školy.
- Soupis pravidel, které společně vytvořili učitelé se žáky.

► *Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek: Noční měra (s. 43)*

Dobrá rada: Při realizaci projektů zjistíte, že jejich téma zajímá i žáky, kteří nejsou součástí třídy či členy ŽP. Zapojte je do pracovních týmů či skupin a nechte je se na žákovských projektech podílet. Obzvláště žákovský parlament by neměl být uzavřenou skupinkou, která si sama realizuje vlastní projekty. Právě skrze ŽP bychom měli v ostatních žácích probouzet chuť účastnit se školního dění a realizovat vlastní projekty.

Nezapomeňte:

- přenechávat co nejvíce odpovědnosti na žácích;
- myslet na to, že realizace projektu je završením příprav, a proto by měla být dynamická, vzrušující a pro žáky zábavná;
- propojovat role žáků ve třídě či v ŽP s jejich funkcemi v jednotlivých projektech;
- vést žáky k tomu, aby si své úkoly zapisovali.

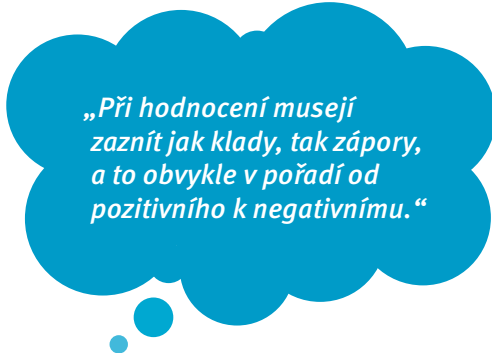
»»» Kontrolní list (s. 30): otázka č. 8, 9

6 → **Evaluaace**

Žáci se během projektu naučí mnoha prospěšným principům, které využijí ve vlastním učení i v mimoškolním životě. Jedním z nich je hodnocení. Efektivně fungující tým se v dlouhodobém měřítku neobejde bez zpětné vazby a svou práci bez ní nemůže zlepšovat.

Klíčová témata: *Vstupní předpoklady, Informace, Klady i zápory, Subjektivita i objektivita, Interní a externí, Zlepšení efektivity*

Hodnocení projektu může probíhat velmi jednoduše a to diskuzí nad otázkami: Co se nám povedlo? Co je silnou stránkou týmu? Co je slabou stránkou týmu? Co uděláme příště jinak? Učitel připraví metodu hodnocení, moderuje celý proces zpětné vazby, dohlíží na rozdělení rolí (např. zapisovatel, časoměřič). Možností, jak zpětnou vazbu provést, je mnoho, ale důležité je při poctivém hodnocení neopomenout některé zásady.

Vstupní předpoklady

Zpětná vazba může být náročnou fází projektu, a to především pro dospělého, na jehož bedrech celý proces evaluace leží. Žáci mají realizaci za sebou, projekt je hotový a teď si o něm budou „jenom povídat“ – nudaaa... Proto je někdy i vzhledem k věku účastníků vhodné zvolit hravější formu, nejen skupinovou diskuzi, ale i vyprávění se ze všeho... Důležitá může být i velikost vaší skupiny a prostředí, v němž budete projekt hodnotit. Sesedněte si proto s žáky do kroužku v přiměřeně velkém prostoru, osvětleném tak, aby se žáci

cítili příjemně a uvolněně. Sdělte jim, co je cílem zpětné vazby a k čemu je dobrá.

Informace

K účinnému hodnocení potřebujete dostatek informací. Shromážděte proto veškeré výstupy z projektu, ale i pracovní a prezentační materiály. Stejně tak vše, co se vztahuje k průběžnému hodnocení. Tak nebudete vycházet jen z dojmů, ale budete se moct opřít i o reálná fakta.

Klady i zápory

Při hodnocení musejí zaznít jak klady, tak zápory, a to obvykle v pořadí od pozitivního k negativnímu. U projektů, které se nepovedly, zkuste spíš posílit pocit, že to nebylo tak hrozné („Co se nám jako skupině dařilo?“), „Za co byste někoho chtěli pochválit?“) a následně se bavit otevřeně o tom, co udělat příště jinak, aby se nám dařilo lépe. Skupina si může zhodnotit i své „obvyklé“ klady a zápory, ale také ty „nové“. Pomůže jí to při dalším projektu.

Subjektivita i objektivita

Žáci by měli být poučeni, že mají právo na svůj subjektivní pohled – je však na moderátorovi, aby vždy typ vyjádření uvedl (např.: „Nyní si řekneme, jak to každý z vás sám za sebe viděl – mohli byste prosím každý říci, kdo si podle vás vedl v projektu nejlépe a kdo nejhůře a proč?“). Žáci by se měli snažit hledat i objektivní hlediska, protože ta jsou pro tak početnou skupinu – jako je třída nebo žákovský parlament – nejpřínosnější.

Interní a externí

Hodnocení nemusí probíhat jen uzavřeně v rámci skupiny – žáci mohou požádat o zpětnou vazbu i ostatní žáky ve škole a všechny zaměstnance školy. Samozřejmě záleží na druhu projektu, ale jednoduchý dotazník obvykle pomůže odhalit zajímavá zjištění (např.: „Příště bych byl rád, kdybyste nám řekli dopředu, co se bude dít, protože...“, „Rád bych s vámi na něčem takovém také pracovala...“, „Po té vší slávě zbyl po vás na chodbě velký nepořádek...“, „A kdy se dozvíme výsledky?“, „Budou na nástěnce nebo na webu? atd.).

Zlepšení

Velmi důležité je, aby z hodnocení vzešel návrh, co bude ŽP v příštím projektu dělat jinak, co na základě celého procesu hodnocenílepší a pokusí se to aplikovat hned na příštím projektu. Jedině touto cestou je možné proces, kterým žáci během celé realizace projektu procházejí, dotáhnout tak, aby se při něm efektivně učili a zlepšovali se.

► **Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek: Evaluační dotazník (s. 46)**

Dobrá rada: Pokud se vám projekt povedl, připravte pro žáky nějakou odměnu. Někdy stačí zábavná hra či aktivita, jindy malý raut či párty (třeba lentilková). Osvědčilo se nám i změnit prostředí. Na hodnotící zasedání jsme například vyrazili společně do čajovny. Zkrátka nezapomeňte hodnocení pojmut tak, že se na něj žáci budou vždy těšit, jako na něco příjemného, co uzavírá, ale i rozvíjí jejich odvedenou práci...

Nezapomeňte:

- nechat žákům před každou fází hodnocení krátký čas na rozmyšlenou;
- připravit atraktivní formu, kterou bude samotná evaluace probíhat;
- vést zpětnou vazbu ke zlepšení práce na dalším projektu ŽP.

»» Kontrolní list (s. 30): otázka č. 10

Shrnutí: Na co nezapomínat při realizaci projektu
Kontrolní list: Jaký byl náš projekt?

{Sebe}reflexe

→ *{Sebe}reflexe*

Shrnutí: Na co nezapomínat při realizaci projektu

Princip projektové metody:

Nezapomeňte:

- učit žáky jednotlivým krokům projektové metody, aby je mohli samostatně používat;
- cíleně se zabývat rolí člověka, který má zodpovědnost za dokončení projektu;
- informovat o specifickém způsobu práce kolegy z učitelského sboru a rodiče;
- myslet na zásady projektové výuky a pravidelně se k nim vracet.

Školní průzkum:

Nezapomeňte:

- důsledně uplatňovat projektovou metodu na většinu akcí, které mají přesah do celé školy;
- přenechávat odpovědnost a dílčí rozhodnutí na žácích;
- rozmyslet, zda je vůbec potřeba průzkum školy či anketu dělat.

Výběr projektu:

Nezapomeňte:

- zahrnout do brainstormingu o návrzích na projekty všechny náměty, které se k vám dostanou;
- zaměřit se i na projekty, které mají evidentní přínos a smysl, i když nejsou žáky nejvíce žádány;
- zdůvodňovat vhodnost či nevhodnost jednotlivých návrhů na projekty;
- pracovat se soupisem nápadů na projekty – vracet se k němu, doplňovat jej a aktualizovat.

Formulace cíle:

Nezapomeňte:

- průběžně vysvětlovat a zdůvodňovat, proč nějaký aspekt je či není SMART, žáci si to potřebují osvojit;
- revidovat původní výběr projektu podle kritérií SMART a být při tom důslední;
- nechat na co nejvíce otázek odpovídat žáky.

Plánování:

Nezapomeňte:

- rozdělit si funkce a odpovědnost za jednotlivé projekty;
- jasně definovat úkoly pro každého člena ŽP, sepsat a vyvěsit je na viditelné místo;
- zohledňovat harmonogram projektu a všem zadaným úkolům přiřadit jasný termín;
- průběžně se scházet s celým realizačním týmem a kontrolovat, zda plní průběžné úkoly.

Realizace projektu:

Nezapomeňte:

- přenechávat co nejvíce odpovědnosti na žácích;
- myslet na to, že realizace projektu je završením příprav, a proto by měla být dynamická, vzrušující a pro žáky zábavná;
- propojovat role žáků ve třídě či v ŽP s jejich funkcemi v jednotlivých projektech;
- vést žáky k tomu, aby si své úkoly zapisovali.

Evaluace:

Nezapomeňte:

- nechat žákům před každou fází hodnocení krátký čas na rozmyšlenou
- připravit atraktivní formu, kterou bude samotná evaluace probíhat;
- vést zpětnou vazbu ke zlepšení práce na dalším projektu ŽP.

Kontrolní list: Jaký byl náš projekt?

Kontrolní list je soupisem otázek, které by vám měly pomoci si uvědomit, jestli jste nezapomněli na nějakou zásadní věc pro efektivní fungování vašeho týmu. Nejde vždy jen o to, zda jste nevynechali nějaký námi doporučený krok, ale především o zachycení zásadních momentů a nezbytných kroků. S kontrolním listem samozřejmě doporučujeme pracovat průběžně a ne až na závěr – to už by mohlo být pozdě.

Ke kontrolním otázkám si můžete napsat, do kdy chcete mít tu kterou oblast splněnou, a pokud se tak již stalo, můžete si „odškrtnout“ splněno.

		Kdy	Splněno
1	Představil/a jsem žákům fáze projektu s vysvětlením, co se pod nimi skrývá a k čemu je to dobré?		
2	Už jsem si prošel/la alternativní nástroje k průzkumu školy (Tondova budka, Mapa školy, Fotosituace)?		
3	Dovedl/a jsem žáky k tomu, aby vytvořili obsáhlý soupis návrhů na projekty?		
4	Osvojil/a jsem si už princip SMART?		
5	Používám vhodných otevřených otázek, abych žáky přiměl/a k samostatnému uvažování?		
6	Dbám o to, aby každý člen ŽP měl nějakou svou funkci?		
7	Dohlédl/a jsem na to, aby si žáci své úkoly poznamenávali do zápisníku?		
8	Předal/a jsem žákům odpovědnost za konkrétní úkoly, které vedou k realizaci projektu?		
9	Dařil se mi nechat žáky realizovat projekt samostatně bez mé pomoci?		
10	Mám jasno v tom, jakou evaluační metodu použijeme?		

Projektové kolečko
Světlá a tmavá místa
Tondova budka
Mapa školy
Fotosituace
Naše škola
Co se nás týká
Kdo? Co? Dokdy?
Noční můra
Evaluační dotazník

*Aktivity, hry
a pomůcky*

Aktivita, hry a pomůcky

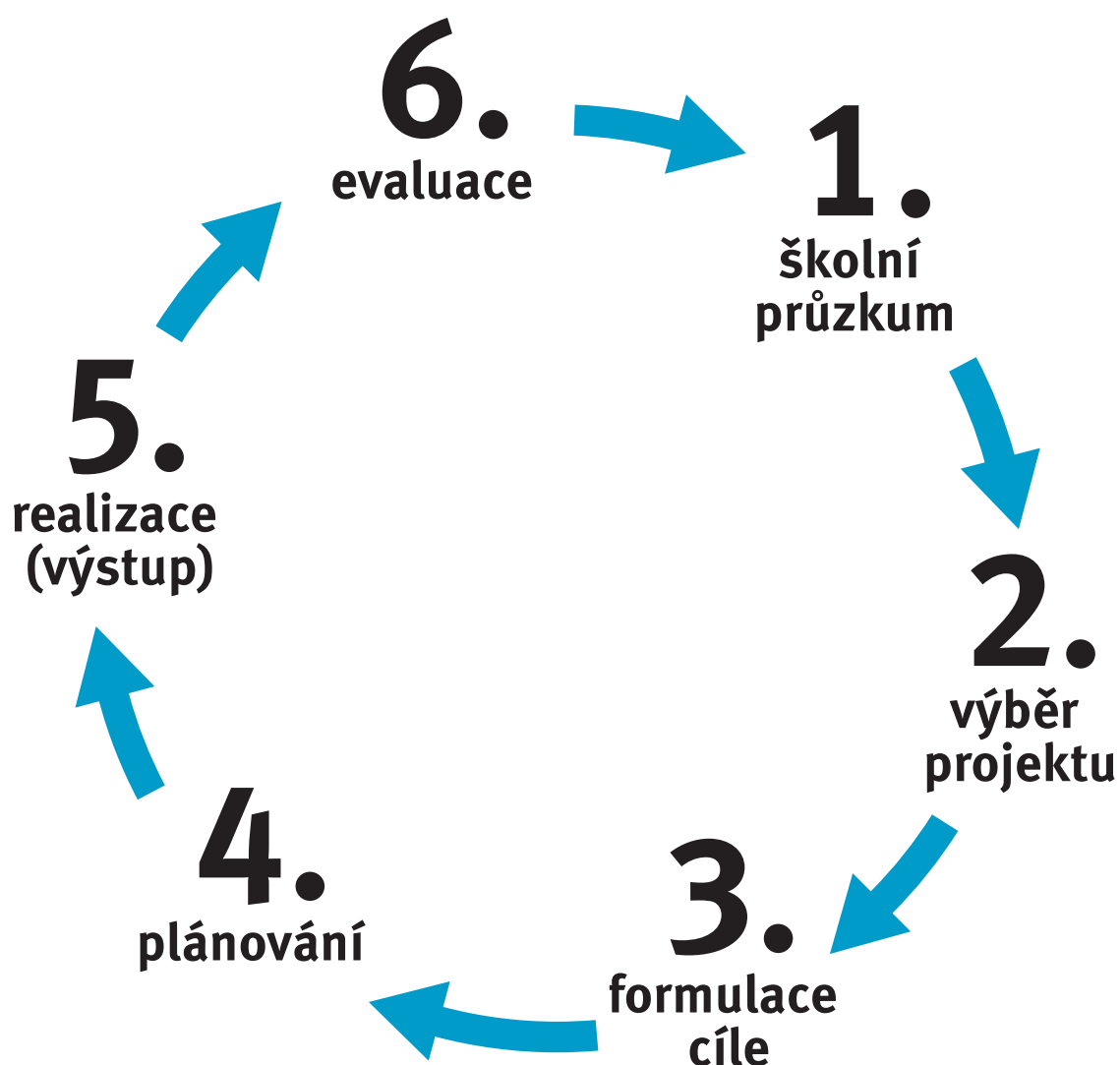
Aktivity, hry a pomůcky

Následující aktivity, hry a pomůcky se vždy vztahují k jednotlivým kapitolám z *Metodiky*. Pro snazší orientaci v jejich popisu najdete krátkou anotaci, která naznačuje, v čem celá aktivita spočívá. U kolonky „cílová skupina“ se někdy objeví „učitel“, což znamená, že je možné aktivitu provést nejen s dětmi, ale i s kolegy pedagogy. Kategorie o počtu osob a potřebném čase jsou jen orientační a vycházejí z naší konkrétní zkušenosti. Najdete zde nejen aktivity, ale i pomůcky v podobě vzorových materiálů či pomocných tabulek k okopírování, vyplnění či nastřihání.

Projektové kolečko

Takřka při všech akcích, které iniciuje žákovský parlament či třída, můžete využívat postupu popsaného v projektovém kolečku – například při organizaci „Barevného dne“, pořádání setkání pro učitele a žáky, účasti parlamentu na vánočních trzích, ale i při výměně vybavení ve třídě, malování dveří, zavěšení nástěnky...

Prohlédněte si následující obrázek a zamyslete se, zda rozumíte tomu, co se pod každým bodem skrývá. Zkuste si vybavit projekt, který jste již realizovali a řekněte si, které kroky z kolečka jste tehdy provedli a které jste opomněli.

Světlá a tmavá místa

Nástroj vhodný k mapování a analýze školy, ze kterého je možné se odrazit k tématu projektu.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: skupiny po 3 až 6 lidech

Čas: 20–30 minut

Cíle a témata:

- Žáci pojmenují světlá a tmavá místa školy (kde se cítí dobře, kde ne, co by chtěli zlepšit apod.).

Průběh:

1. Společně se žáky vymyslete (nebo předem připravte) kritéria hodnocení vaší školy. Například: zelená barva = kde se ve škole cítíme dobře; červená barva = kde se cítíme nepříjemně, ne v bezpečí; hnědá barva = místa, kde se setkáváme se šikanou, drogami; žlutá barva = místa, kde bychom chtěli něco zlepšit...
2. Do předem připraveného plánu školy žáci ve skupinách vybarví místa podle toho, jaký význam byl barvám přisouzen. Skupina by se měla vždy shodnout na jedné barvě pro určité místo.
3. Každá skupina představí svůj vybarvený plán a vysvětlí, proč zvolila zrovna takové barvy.
4. Následuje společná reflexe a stanovení dalších kroků, jak s výsledky této aktivity pracovat (Co můžeme jako parlament či třída změnit? Co je pro nás prioritou? Shodli by se na stejných barvách všichni žáci ve škole? A jak by asi vypadala mapa učitelů?).
5. Vytvořené mapy vystavte na nástěnce parlamentu, třídy či na jiném viditelném místě.

Poznámky: Aktivita vhodná především ke zhodnocení prostředí školy. Zajímavá i pro pedagogický sbor.

Pomůcky: Mapa školy A3 – A1, barevné fixy.

Tondova budka

Cíle a témata:

Žáci sestaví budku na způsob „vox populi“, do které chodí ostatní žáci a nahrávají na kameru či na diktafon své názory. Nejčastěji se jedná o odpovědi na otázky, které položí členové parlamentu a týkají se nějakého tématu, které ŽP vyhodnotil jako problémové či vhodné pro průzkum. Pro analýzu školy je proto naprosto zásadní naformulovat vhodné otázky, aby výpovědi žáků zmapovaly školu právě v té oblasti, v jaké si to parlament vytyčil. Nahrávky pak ŽP zpracovává a vyhodnocuje.

Zpráva z testování v ZŠ Dobronín

(Pravidla a jejich dodržování):

- Budka zřízena 17 členy ŽP v místnosti, kde bývala šatna – vyjádřit se k otázkám přišlo o přestávkách 9 žáků z 32.
- Otázky (předpřipravené): Které školní pravidlo ti nejvíce vadí? Které pravidlo považuješ za rozumné? Teď můžeš k pravidlům cokoliv dodat...
- Vznikl dotazník zjišťující, zda žáci mají vůbec potřebu se vyjadřovat.
- Vyhodnocení: Zásadní pravidla jsou v pořádku, žákům ve škole vadí spíše drobnosti. (z časových důvodů provedla učitelka, dotazník zpracovali členové ŽP)

Vyhodnocení:

Analytický nástroj nezmapoval příliš dobře problematiku pravidel. I kvůli horší propagaci jej vyzkoušelo jen málo žáků – nebyl tedy dostatečně efektivní ani atraktivní. Na druhou stranu jej mohou úplně sami připravovat, používat i vyhodnocovat žáci, které bavilo s ním pracovat. Řešením by mohla být větší propagace a atraktivita nástroje jako takového – postavit opravdovou budku, ne jen využít volnou místnost. Takhle vlastně závisí jen na zájmu a chuti žáků se k danému tématu vyjádřit – nic jiného je neláká. Možná by byl nástroj efektivnější, kdyby bylo na jeho testování více času...

Zpráva z druhého testování:

Budka, kterou vytvořili rodiče, nyní vypadala následovně: zelená, dřevěná kabinka s oranžovým závěsem, uvnitř vybavená mikrofonem, umístěná ve vestibulu školy. Nástroj dobře posloužil ke zjištění názorů dětí ve škole. Jeho silné stránky: anonymita, časový prostor, příležitost pro vyjádření vlastního názoru, nový objekt ve škole. Anketa se týkala otázky: „Jakou akci bys chtěl/a, aby se zorganizovala pro žáky v naší škole?“. Členové ŽP okomentovali přínosy ankety takto: „Rozhýbala naši činnost.“, „Uvědomili jsme si, co je dobré ještě vylepšit.“, „Baví nás vymýšlet témata a zpracovávat je a dále se jimi zabírat.“, „Jsme užiteční.“

Mapa školy

Podstata nástroje:

Žáci vytvoří mapu školy, která vizuálně připomíná myšlenkovou mapu. Uprostřed je bublina s nápisem „škola“ či její zobrazení a od ní se vinou cesty k dalším bublinám, v nichž jsou pojmenovány jednotlivé varianty a druhy tématu, které je právě na škole prozkoumáváno. Každá třída pak bubliny vybarvuje buď zeleně na souhlas či podporu toho, co je v bublině uvedeno, nebo červeně jako nesouhlas. Navíc mohou některým bublinám přidat veselého „smajlíka“ jako naprostý souhlas a jiným smutného „smajlíka“ jako absolutní nesouhlas. Členové parlamentu pak mapu vyhodnotí a podají zprávu o mapování školy v té které oblasti.

Zpráva z testování na ZŠ a MŠ Raspenava

(Ovlivňování prostředí školy, Samospráva školy a možnost zapojení, Bezpečné prostředí a částečně Kdo mi naslouchá):

- mapa byla převzata od partnerské školy z Raspenavy, žáci ŽP se s ní seznamovali 30 minut – testována byla ve dvou třídách I. stupně a ve dvou třídách II. stupně (15 a 25 minut)
- - vyhodnocení: prováděli ve skupinách členové ŽP, ukázalo se rozdílné vnímání žáků prvního a druhého stupně

Vyhodnocení:

Nástroj se ukázal jako velmi srozumitelný a názorný – odhalil pozitivní i negativní stránky školního života. Pro žáky je mapa školy atraktivní a pracovat s ní pro ně není obtížné. Prázdné bubliny i „smajlíci“ se ukázaly jako funkční. Z dotazníku není příliš poznat zapojení žáků při přípravě a při organizaci, z čehož lze vyvodit i jejich budoucí malá účast při další práci. Otázkou zůstává, jestli mohou žáci přijít s nějakým vlastním vkladem, nebo jen použijí „dokonalý“ analytický nástroj. A je to špatně nebo naopak správně?

Zpráva z testování na ZŠ Plaňany:

Průzkum probíhal pomocí vybarvovací mapy školy, zjišťující časové možnosti dětí a jejich preference při společných aktivitách. Mapu distribuovali členové ŽP do všech tříd kromě 1. třídy. Mapa se pak vyplňovala během třídnických hodin.

Silnou stránkou je plošné oslovení všech žáků a rychlé vyhodnocení. Každé dítě dostane prostor pro vyjádření a výsledky jsou kvalitní a dobře vyhodnotitelné: „Víme, co ostatní chtějí.“, „Víme, co nechtějí.“, „Dozvěděli jsme se, kdy na to mají čas.“, „Víme, co budeme dělat, až na to budeme mít čas my.“, „Při vytváření dotazníku jsme si ujasnili, co chceme a co jsme schopni zorganizovat – tedy aspoň doufáme.“

Zpráva z druhého testování na ZŠ a MŠ Raspenava:

Již vytvořenou mapu použili žáci tak, že naplnili vlastní bubliny místy a situacemi ze školního života. Ostatní žáci pak graficky vyjádřili svůj pocit či postoj ke zkoumaným jevům (pocit bezpečí a nebezpečí v místech a vztazích ve škole). Připravené bubliny vybarvovali buď červenou barvou (nebezpečí), zelenou barvou (bezpečí), nebo bublinu nechali nevybarvenou (neutrální). Žáci mohli k bublinám přiřadit jednoho kladného a jednoho záporného „smajlíka“ a zdůraznit tak svůj postoj.

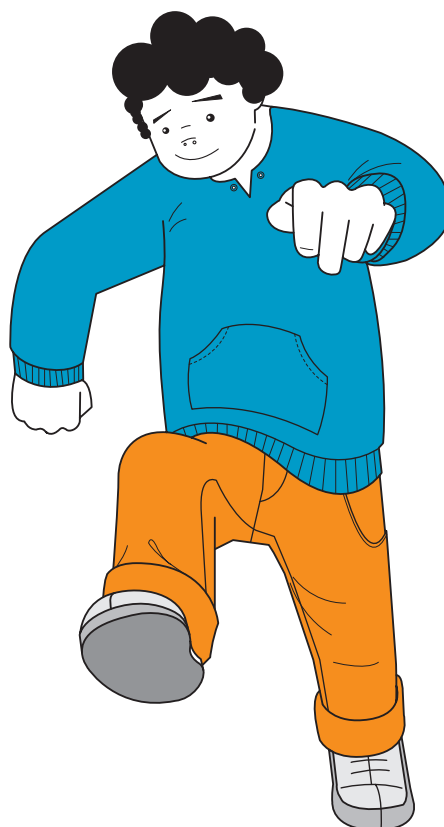
Výstupy:

- a) Negativně hodnocená místa ve škole: WC, šatny, ředitelna.
- b) Pozitivně hodnocená místa ve škole: Tělocvična, chodby, učebny.
- c) Negativně hodnocené vztahy ve škole s těmito lidmi: Školník, uklízečky, vedení školy.
- d) Pozitivně hodnocené vztahy ve škole s těmito lidmi: Třídní učitelé, spolužáci, kuchařky.

Pro potřeby projektu jsme se rozhodli pracovat pouze s negativně hodnocenými místy ve škole, protože se jedná o oblast, kterou mohou členové ŽP relativně rychle a jednoduše svou aktivitou ovlivnit. Po společném vyhodnocení výsledků se členové ŽP rozhodli řešit situaci školních WC. Toto místo bylo nejčastěji označeno červenou barvou. Členové ŽP informovali o výsledcích testování své spolužáky při třídnických hodinách. Výhodou se ukázaly být tyto skutečnosti: s mapou mohou pracovat žáci samostatně, do mapování se mohou zapojit i mladší žáci a je to dobrá analýza školy, která parlamentu pomůže vybrat téma projektu.

Zpráva z druhého testování FZŠ Ústí nad Labem, České mládeže:

Vzniknul záznamový arch s bublinami, které představují učebny, chodby a ostatní místa školy a její okolí. Původní mapa školy byla příliš rozsáhlá, mapovala jak prostory, tak osoby (vztahy). Mapu jsme tedy zredukovali jen na prostory. Výhodou je jednoduchá příprava, časová nenáročnost, snadné vyhodnocení, jasné pojmenování problému. Členové parlamentu se k analýze vyjadřovali takto: „Doufám, že nám průzkum pomůže k tomu, aby se naše škola stále zdokonalovala a děti se zde cítily příjemně.“, „Průzkum potvrdil to, že se děti nejvíc bojí na záchodech, a proto se budeme snažit, aby se nebály v žádných prostorách školy.“

Fotosituace

Této formě průzkumu předchází diskuze v parlamentu o typických, charakteristických a problematických prvcích vybraného tématu. Ty pak členové parlamentu metaforicky či situačně ztvární a vyfotí – vznikne tak galerie fotosituací, která se vystaví ve škole. Ostatní žáci školy se k situacím vyjadřují. Opět je důležité dobře zvolit otázku a podchytit na fotografiích opravdu podstatné prvky dané oblasti analýzy. Žáci pak výstupy zpracují a podají o mapování zprávu.

Zpráva z testování na ZŠ Masarova, Brno

(Zesměšňování odlišností, Pravidla a jejich dodržování, Ovlivňování prostředí školy, Empatie k odlišnosti, Bezpečné prostředí, Rozpoznání diskriminace (šikany), Prožitek škatulkování, Bezpečné prostředí):

- během projektového dne se žáci 9. ročníku po dvou hodinách příprav (diskuze – výběr vhodných míst) vydali po škole a tři hodiny fotili situace
- k fotosituacím žáci přiřadili uzavřené otázky s možností doplnění: Je toto chování správné? Setkáváš se s tímto chováním ve škole?
- ostatní žáci se v hodinách k nafoceným situacím anonymně vyjadřovali
- vyhodnocení: pouze v 9. ročníku, během ČJ, OV (2h) – objevil se problém s tím, jak situace řešit

Analytický nástroj se zdá být velmi atraktivním jak pro žáky, kteří s ním zacházejí, tak i pro ostatní, kteří pak pomáhají s jeho vyhodnocováním. Jeho velkou výhodou je plošné zapojení velkého množství žáků. Je zajímavé sledovat schopnost žáků zachytit jednotlivé situace, i kvalitu snímků. Zůstává otázka, jak fotografie interpretovat – zda z nich mohou vzejít témata pro budoucí projekt. Je vůbec fotografováno „to správné“? A jak zaznamenané situace řešit? Obtíž může být i jakýsi „morální“ aspekt celého dokumentování („šmírování“ špatného chování...).

Zpráva z druhého testování na ZŠ Masarova, Brno:

Nástroj mapoval nebezpečná místa ve škole. Fotografie vznikly na základě dotazníku, který obsahoval tyto otázky: „Co bys zrušil?“, „Na koho se obrátíš, když potřebuješ pomoc?“, „Kde se bojíš?“, „Co je nepříjemné místo?“. Dotazník byl rozdán ve všech třídnických hodinách. Vyplývala z něj však pouze oblíbená (!) místa a ta žáci vyfotili. Pak hlasovali, které se jim líbí nejvíce a ŽP po zpracování konstatoval, že ve škole neexistuje žádné nebezpečné místo a vyhlásil, která místa jsou ta nejvíce oblíbená.

Výhodou nástroje bylo propojení s třídnickými hodinami, zábava při pořizování fotek, snadné zpracování (žáci mohli pracovat samostatně), oslovení všech žáků a viditelný výsledek.

V čem žákům analýza pomohla: „Uvědomili jsme si, že to s naší školou není tak hrozné.“, „Nakonec jsme hledali, co je pěkné, a ne co je ošklivé.“, „Je zajímavé, že se v dotazníku některá oblíbená místa neobjevila, ale my jsme na ně ve třídě přišli, a tak jsme je vyfotili také.“

Naše škola

Nástroj vhodný k mapování a analýze školy, ze kterého je možné se odrazit k tématu projektu.

Cílová skupina: žáci

Počet osob: 9–25

Čas: 30 minut

Cíle a témata:

- Žáci promyslí a napíšou, co se jim ve škole líbí a nelíbí.

Průběh:

1. Žáci mohou pracovat buď samostatně nebo v malých skupinách.
2. Každý si napíše na papír seznam činností a různých způsobů, jak se zapojuje do života školy (nosí pomůcky, zalévá kytky, organizuje vánoční besídku apod.).
3. Každý si jednou barvou podtrhne činnosti, které má rád, které ho baví a jinou barvou ty, které rád nemá (např. úklid školního dvora).
4. Dejte dohromady všechno, co žáky napadlo, že by chtěli ve škole změnit a zlepšit.
5. O nápadech diskutujte a hledejte způsob, jakým by šlo požadované změny provést (např. Chtěli bychom změnit bílou barvu stěn ve třídě. Možné řešení – společně ji vymalujeme.).
6. Konkrétní a konstruktivní návrhy, jak zlepšit školu, zapište na tabuli. Může následovat diskuze o tom, jak by školní parlament mohl ve zlepšování školy pomoci.

Poznámky: Aktivitu můžete začít rovnou také sepsáním toho, co se žákům ve škole líbí a nelíbí. U věcí, které se jim nelíbí, hledejte možnost, jak je oni sami mohou změnit.

Pomůcky: Papíry, tužky, pastelky.

Co se nás týká

Jednoduchá pomůcka na vymýšlení a třídění nápadů s ohledem na kompetence ŽP či oblasti zájmu třídy.

Cílová skupina: žáci

Počet osob: 10–25

Čas: 20–30 minut

Cíle a témata:

- Žáci provedou analýzu tématických okruhů podle toho, které jsou pro jejich skupinu vhodné, a které naopak do jejich kompetencí nespádají.
- Žáci diskutují o tom, co je náplní činnosti jejich skupiny.

Průběh:

1. Žáci se rozdělí do skupin po třech až čtyřech lidech.
2. Každá skupina dostane balíček kartiček s tématy.
3. Skupina se musí vždy shodnout, do jaké kategorie určitou kartu zařadí. Kategorie jsou: 1. Témata, kterými by se ŽP či naše třída měla zabývat. 2. Témata, která jdou zcela mimo naši činnost. 3. Nejsme si jistí.
4. Skupiny postupně představí témata, která podle nich nespádají do činnosti parlamentu či třídy. Vždy sdělí ostatním i důvod, proč toto téma vyřadily. Ostatní mohou oponovat či rozhodnutí komentovat.
5. Stejným způsobem pracujte se skupinou témat, u kterých si žáci nejsou jistí a zkuste najít, kam by měla patřit.
6. V závěrečné diskuzi zkuste vymezit hranice práce parlamentu či oblasti zájmu vaší činnosti. „Co budeme řešit a co ne?“

Pomůcky: Kartičky s připravenými tématy.

Kdo? Co? Dokdy?

Jednoduchou pomůckou pro váš parlament či třídu při realizaci projektů je přehledná tabulka, kterou si vyvěsíte na nástěnce. Každý tak uvidí, čím se kdo zabývá, s kým kdo může spolupracovat, současně to každému dodává na důležitosti, že má svou vlastní odpovědnost, zapomnětlivci se mohou kdykoliv podívat, co že vlastně a dokdy mají udělat. Při hodnocení a rekapitulaci projektu pak navíc není nic snazšího než nahlédnout do tohoto soupisu a hned se ukáže, co že jsme to dělali a jak jsme při tom jako skupina, ale i jako jednotlivci, obstáli.

Kdo?	Co?	Dokdy?

Noční můra

Preventivní aktivita především pro ŽP, která může navrhnout i řešení některých problematických situací.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: 10–25

Čas: 30 minut

Cíle a témata:

- Žáci se zamyslí nad problematickými situacemi, které by mohly při práci parlamentu nastat, a pojmenují jejich konstruktivní řešení.

Průběh:

1. Utvořte skupiny po třech až čtyřech lidech.
2. Každá skupina si vylosuje jednu kartičku s problematickou situací (viz níže).
3. Po uplynutí časového limitu (cca 10 min.) každá skupina ostatním představí řešení, na kterém se shodla.
4. Následuje diskuze nad daným řešením, ostatní žáci navrhnou další možnosti. Po jejich vyčerpání představí svůj problém a řešení další skupina.
5. Některá řešení se mohou stát nástrojem, jak předejít tomu, aby daná situace vůbec vznikla.

Poznámky: Aktivitu je možné také sehrát jako divadlo. Žáci danou problematickou situaci i s nalezeným řešením, sehrají jako scénku. Vhodné i pro pedagogický sbor k diskuzi nad situacemi, kterých se učitelé v souvislosti se školním parlamentem mohou obávat.

Pomůcky: Kartičky s problematickými situacemi.

NOČNÍ MŮRA – problematické situace pro žáky

----- ✂
Do parlamentu byli zvoleni pouze žáci, kteří jsou hodně vidět a mají nejvíce kamarádů.

Mnoho členů parlamentu se do jeho činnosti aktivně nezapojuje a při jednáních nic neříká.

Naši učitelé se příliš nezajímají o to, co se v parlamentu děje.

Náš parlament má spoustu dobrých nápadů a projektových plánů, ale nemá na ně žádné peníze.

Někteří spolužáci se nám posmívají a neberou práci parlamentu vážně.

Většinu našich spolužáků nezajímá, co se v parlamentu děje.

Ke školnímu parlamentu se donesla zpráva, že chlapec ze čtvrté třídy je šikanován.

Školní parlament se dozvěděl, že jeden z jeho členů prodává ve škole marihuanu.

Při každém zasedání parlamentu se zabýváme stejnými věcmi, ale stále se nám nedaří najít řešení.

Většina žáků neví o tom, co se v parlamentu děje a k čemu jim může být dobrý.

NOČNÍ MŮRA – problematické situace pro učitele

----- ✂
Tři žáci, kteří nebyli zvoleni do ŽP, z toho jsou velice smutní. Jeden se kvůli tomu dokonce ve třídě rozplakal.

Mnoha kolegům připadá parlament jako zbytečný a nechápou, proč si s ním dávat tolik práce.

Někteří kolegové se obávají, že parlament dá žákům do rukou moc, která jim nepatří. Bojí se, že by je větší participace žáků na chodu školy mohla ohrozit.

U některých členů parlamentu je zřejmé, že na zasedáních prezentují své vlastní postoje a názory místo postoje většiny třídy. Zastupují tak především sami sebe a ne svoji třídu.

Rodič jednoho z členů parlamentu se chce s vámi sejít, neboť má pocit, že účast v parlamentu zhorší jeho dítěti studijní výsledky.

Školní parlament se rozhodne zorganizovat protestní akci proti jednomu učiteli, jehož hodiny žáky nebaví a mají pocit, že se nic nenaučí. Chtějí ho vyměnit za jiného.

Většinu členů parlamentu po čase přestala práce bavit, nemají už žádné nápady na zlepšení školy, na zasedání nechodí.

Členové parlamentu mají pocit, že většinu jejich nápadů a projektů vedení školy zamítne. Ztrácejí tak motivaci cokoli dělat či vymýšlet.

Parlament potřebuje na svůj projekt peníze, které jim však škola nemůže poskytnout.

Evaluační dotazník

Preventivní aktivita především pro ŽP, která může navrhnout i řešení některých problematických situací.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: neomezený

Čas: 5 minut + vyhodnocení

Cíle a témata:

- Žáci zhodnotí práci žákovského parlamentu.

Průběh:

1. Žákovský parlament bude zodpovědný za vytvoření, vyhodnocení a zveřejnění výsledků evaluační ankety ve škole. Do týmu však může přizvat i žáky, kteří nejsou jeho členy.
2. Věnujte dostatek času vytvoření dotazníku. Než se do něj pustíte, ujasněte si s žáky následující otázky:
 - Jaký typ otázek chceme použít? (otevřené/uzavřené)
 - Komu je náš dotazník určen?
 - Co chceme s jeho pomocí zjistit?
 - Kolik lidí potřebujeme oslovit?
 - Můžeme rozdat stejný dotazník všem, které chceme oslovit?
 - Pro koho a jak bude potřeba dotazník případně upravit?
 - Kdo všechno by se měl ke školnímu parlamentu vyjádřit?
3. Dotazníky vyhodnoťte a výsledky zveřejněte

Poznámky: Přehled možných otázek do evaluačních dotazníků pro žáky a učitele najdete na protější stránce.

Pomůcky: Připravené evaluační dotazníky.

EVALUAČNÍ DOTAZNÍK – otázky pro žáky

Proč si myslíš, že máme ve škole parlament?

O jakých tématech, týkajících se ŽP, jste ve třídě hovořili?

Jakým způsobem se tvůj osobní názor může dostat na jednání parlamentu? Stalo se to někdy?

Napiš vše, co tě napadne, co se podařilo díky parlamentu ve škole změnit nebo ovlivnit?

Jakým způsobem by bylo možné práci ŽP zlepšit?

EVALUAČNÍ DOTAZNÍK – otázky pro učitele

Jak často se parlament schází?

Jakými tématy se parlament v poslední době zabýval?

Co se ve škole díky parlamentu změnilo?

Jakým způsobem může být parlament vám osobně prospěšný?

V čem pomáhá parlament žákům?

Co se díky parlamentu žáci naučili?

Jakým způsobem školní parlament naplňuje průřezové téma Výchova demokratického občana?

Co by se dalo v příštím roce na práci školního parlamentu změnit/zlepšit?

Kde hledat podporu

Díky tříleté intenzivní spolupráci s CEDU vzniklo v každém kraji ČR konzultační centrum. Můžete se na něj obrátit, pokud budete hledat příklady dobré praxe nebo budete chtít podniknout exkurzi s vaším ŽP. V těchto centrech také budou probíhat vzdělávací semináře, společná setkání a supervize. Aktuální změny v kontaktech a nabídce služeb najdete na www.cedu.cz.

Regionální konzultační centra:

ZÁKLADNÍ ŠKOLA	KONTAKT	KRAJ
ZŠ Masarova Brno	www.zsmasarova.cz	Jihomoravský
ZŠ a MŠ Dobronín	www.skola-dobronin.cz	Vysočina
ZŠ a MŠ Dolní Žandov	www.zsdolnizandov.unas.cz	Karlovarský
ZŠ Jablonné nad Orlicí	www.zs.jablonneno.cz	Pardubický
ZŠ Janáčkovo náměstí Krnov	www.zsjnkrnov.cz	Moravskoslezský
ZŠ K. V. Raise Lázně Bělohrad	www.zslb.cz	Královéhradecký
ZŠ a MŠ Nedvědova Olomouc	www.zsnedvedova.cz	Olomoucký
ZŠ Plaňany	www.zsplanany.cz	Středočeský
28. ZŠ Plzeň	www.zs28plzen.cz	Plzeňský
ZŠ a MŠ Raspenava	www.skolaraspenava.cz	Liberecký
FZŠ České mládeže Ústí nad Labem	www.zsceskemladeze.cz	Ústecký
ZŠ, MŠ a SŠ pro sluchově postižené Valašské Meziříčí	www.val-mez.cz	Zlínský
ZŠ Volary	www.zsvolary.cz	Jihočeský

Literatura k tématu:

Do vydání těchto metodik neexistovala v ČR konkrétní metodická podpora pro práci se žákovským parlamentem. Přesto si dovoluujeme uvést několik materiálů, o kterých byste rozhodně měli vědět.

Hotový, F. a kol, *POLITEIA - výukové a metodické materiály k průřezovému tématu Výchova demokratického občana*, GEMINI o. s., Praha 2008.

Kjaergaard, E. – Martineniene, R., *Pětkrát hurá demokracii*, Strom, Praha 1997.

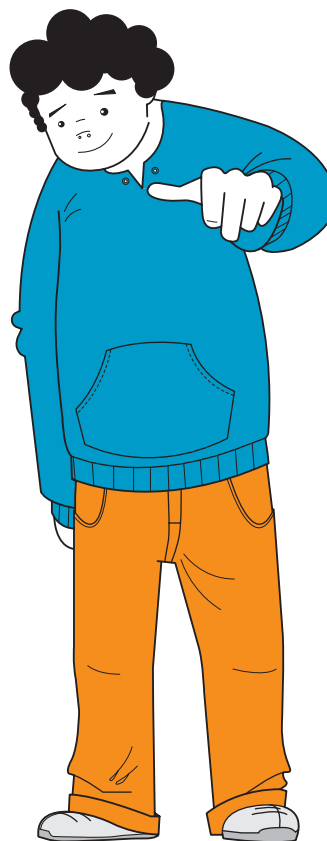
Pol, M. – Rabušicová, M. – Novotný, P. a kol., *Demokracie ve škole*, Masarykova univerzita, Brno 2006.

Polechová, P. a kol., *Jak se dělá škola pro všechny*, Aisis, Kladno 2005.

Rozum, F., *Já, občan*, SVOD 2005.

Schoenebeck, H., *Škola s přívětivou tváří*, Univerzita Pardubice, Pardubice 2001.

Veškeré informace, kontakty, ale i lekce ke stažení či nabídku našich materiálů, vzdělávacích seminářů či prožitkových kurzů pro žáky najdete na našich stránkách www.cedu.cz.

Poděkování

Práce projektovou metodou je jednou z nejefektivnějších technik při práci se žákovským parlamentem či třídním kolektivem. Díky působení lektorů CEDU na různých školách a především díky víceleté spolupráci se základními školami po celé ČR můžeme říci, že je technikou i často vyžívanou. Tato příručka vám nabízí ověřenou verzi projektové metody, která je šitá na míru právě žákovským parlamentům a třídním kolektivům.

Všechny materiály z této příručky a také několik dalších najdete v elektronické podobě na www.cedu.cz. Doporučujeme sledovat náš web určený pro koordinátory ŽP. Tam můžete při sdílení s lidmi, kteří mají podobné zájmy, ale i starosti jako vy, načerpat novou inspiraci, chuť i sílu do vaší práce s parlamentem.

Nejen za testování této metodiky, perfektní a profesionální spolupráci děkujeme všem našim partnerským školám:

ZŠ Masarova Brno (Ivo Zálešák, Hana Pollaková, Martina Kadlčková)

ZŠ a MŠ Dobronín (Ivo Mikulášek, Dagmar Mikulášková, Ilona Sochorová-Kotačková)

ZŠ a MŠ Dolní Žandov (Ivana Weinzettlová, Vlasta Hrbková, Miroslava Fictumová)

ZŠ Jablonné nad Orlicí (Simona Mikysková, Robert Ježek, Markéta Dostálová)

ZŠ Krnov (Karel Handlíř, Hana Wiedemanová, Marcela Rychtová)

ZŠ K. V. Raise Lázně Bělohrad (Jaroslav Jirásko, Martina Mühlová, Miroslava Brychtová)

ZŠ a MŠ Nedvědova Olomouc (Gerd Dimmroth, Lenka Waclawiková, Lenka Dimrothová)

ZŠ Plaňany (Martin Šmahel, Zuzana Hanyková, Lucie Skalová)

28. ZŠ Plzeň (Pavla Jedličková, Jana Horešovská, Jana Vacátková)

ZŠ a MŠ Raspenava (Petr Chvojka, Petr Kozlovský, Libuše Gondkovská)

FZŠ České mládeže Ústí nad Labem (Vlasta Rytířová, Petra Holasová, Věra Němcová)

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené Valašské Meziříčí (Antonín Liebel,

Jaroslava Vrchovská, Ivana Jarmerová)

ZŠ Volary (Petr Horálek, Kateřina Jandejsková, Iva Černá)

Žákovské projekty

Jak dělat projekty, aby je žáci realizovali samostatně

CEDU – Centrum pro demokratické učení při GEMINI o. s.
Kosárkovo nábřeží 2, 118 00 Praha 1
www.cedu.cz

Autoři:

Tomáš Hazlbauer

Kolektiv autorů:

Kamila Petrovská, Filip Hotový

Spolupracovali:

Eliška Bucvanová, Petr Bureš, Martina Cizlerová, Jan Froněk, Karel Karafiát,
Jaroslav Novák

Testovali na základních školách:

Učitelé z partnerských škol, uvedení v Poděkování.

Jazyková úprava:

Kristýna Gavríněvová, Jan Hazlbauer

Grafická úprava:

Anežka Martínková

Vydalo:

Gemini v Praze v roce 2012.
Vytiskl Polygraf, s. r. o., v Turnově.
1. vydání
ISBN 978-80-905293-6-6

© GEMINI o. s. – sdružení dětí, mládeže a dospělých, 2012
© CEDU – Centrum pro demokratické učení, 2012

Metodická příručka vznikla v rámci projektu „Model respektujícího žákovského parlamentu“, který byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

ISBN 978-80-905293-1-1

Naše publikace pro žákovské parlamenty:

ŽÁKOVSKÝ PARLAMENT I.-III.

Sada tří metodik pro koordinátory žákovských parlamentů je nezbytným základem pro každého pedagoga, který s parlamentem pracuje. Metodiky jsou provázány se semináři Trénink koordinátora parlamentu I.-III., ale je možné si je zakoupit i samostatně.

ZÁPISNÍK

Praktická pomůcka pro členy parlamentu II. stupně, ve které žáci najdou kromě šikovných pomůcek i vlastní díář, místo na poznámky a zápisy ze zasedání. Celým graficky atraktivním materiálem žáky provázejí vtipné komentáře animovaných postavíček.

PLAKÁTY PRO ŽÁKOVSKÝ PARLAMENT

Nástěnné plakáty, které usnadní práci vašemu parlamentnímu týmu:

Parlamentní kalendář – (formát A1) pro zaznamenávání a efektivní plánování parlamentních akcí.

Krok za krokem projektem – (formát A2) jak správně postupovat při realizaci akcí, projektu.

Propagace parlamentu do tříd – (formát A2) základní informace o parlamentu do každé třídy.

ŽÁKOVSKÝ PARLAMENT PRO NEJMENŠÍ

Dlouho očekávaná metodika pro učitele pracujících s dětmi z I. stupně o tom, jak je zapojovat do školního dění.

(k dostání od roku 2013)

NOTÝSEK a NOTES

Dva hravé zápisníky pro žáky z 1. stupně, jeden pro 1.–2. tř., druhý pro 3.–5. tř.

(k dostání od roku 2013)

ŠŤASTNÝ KOORDINÁTOR

Veselá příručka pro učitele a koordinátory, kteří pečují o svou vnitřní vyrovnanost a psychickou pohodu.

(k dostání od roku 2013)

SOUBOR AKTIVIT

Pomocník plný ozkoušených aktivit, metod, her, hříček, ledolamek...

(k dostání od roku 2013)

PROJEKTOVÁ METODA

Přehledně zpracovaný manuál, který vám poradí s tím, jak realizovat vaše projekty. Jedná se o specificky pojatou projektovou metodu přímo pro žákovské parlamenty.

(k dostání od roku 2013)

ŠKOLA PRO DEMOKRACII

Průvodce pro školy, které chtějí získat titul „Škola pro demokracii“.

(k dostání od roku 2013)

ROZŘAZOVACÍ KARTY

Materiál pro rozdělování žáků do různých skupin podle různých klíčů.

(k dostání od roku 2013)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ